

עידן

העאת
אלקין אביך
ועבדהו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון קל - פרשת נשא - שנת תשפ"ג

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

אל יתהלל חכם בחכמתו:

די נארישקייט און
חיצוניות'דיגקייט פון
זוכן כבוד

עמוד ה'

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא פרק ל"ט
שיעור עט - ב (פרשת נח תשס"א)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

זכרו תורת

משה

במצות

שבת:

תיקוני

הבריאה ע"י

אור התורה

ואור השבת

א. עץ חיים היא: אופני בירור הבריאה ע"י התורה הקדושה

יש דרגת מעשה בראשית, ויש דרגת מעשה מרכבה | תכלית 'מעשה בראשית' שתאיר כ'מעשה מרכבה', אחדות | התורה היא שורש הבריאה | ההבדל בין נגלות התורה לסתרי תורה, שהם שני אופני בירור למעשה בראשית - בחי' ימות החול ובחי' שבת | הנחש טען שהקב"ה ברא את העולם ע"י עץ הדעת - דרגת ימות החול | אך האמת הוא שמקור הבריאה ביום השבת שלפני ששת ימי בראשית - עץ החיים | אם היה אדה"ר טועם תחילה מעץ החיים, לא היה מתערב רע באכילתו מעץ הדעת

ב. תכלית מעשה שמים וארץ: דבקות והבנה באלוקות הבאה כאחד

חטא אדה"ר היה בענין ההשגה וההבנה - המרומוז ב'יין', ותיקונו ע"י הארת עץ החיים ביום השבת | הקידוש על היין בליל שבת - עדות על בריאת שמים וארץ ואחדות הבורא | כאשר אין מתגלה אחדות הבורא בעולם אזי כלי הבריאה הם במצב של חושך | בגילוי סוד האחדות בתוך הכלים של הבריאה באה שמחה של יציאה מחושך לאור | 'זכרהו על היין' - להורות על השמחה של שלימותו מעשה בראשית

ג. במתן תורה היתה תיקון להבריאה - וביותר יהיה לעתיד לבוא

אנשי דור המבול דחו את אור ה' מהבריאה, וגרמו למצב של 'יתעצב אל ליבו' | פנימיות המבול הוא כענין נתינת התורה | נח ביקש לשתות אחר המבול את היין של קידוש | חטא נח כעין חטא אדה"ר - 'ויחל נח' | זיכך הבריאה במתן תורה בגילוי שורשה - 'מרתף גדול של יין זה סיני' | גמור השלימות בזה לעתיד לבוא - 'ביום ההוא יהיה ה' אחד'

א.

עץ חיים היא: אופני בירור הבריאה ע"י התורה הקדושה

במשנה (היגה פ"ב מ"א) 'אין דורשין בעריות בשלשה, ולא במעשה בראשית בשנים, ולא במרכבה ביחיד, אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו'. כי הנה כאשר הרב דורש במעשה בראשית לשני תלמידים שומעי לקחו, הרי ביחד הם שלשה אנשים, והלא לפי המתבאר מדרגת מעשה בראשית הוא ב'שנים', כרמו אות ב' של 'בראשית', ולכן אסור לדרוש בה לשני תלמידים, כי אם לתלמיד אחד, שאז יהיו הרב והתלמיד יחד במדרגת 'שנים'. ועד"ז מתפרש גם מה ש'אין לדרוש בעריות בשלשה', כי ההתחברות והיחוד של נישואין נעשה ע"י האיש והאשה, ועל גביהם הקב"ה - השותף השלישי - המחבר אותם להיות אחד, ונמצא שחיבור זה הוא בבחינת שלשה דוקא, ולא בארבעה.

וכמו כן נמי 'אין דורשין במעשה מרכבה ביחיד', כי בהצטרפות הרב והתלמיד הרי הם כבר שנים, ואילו דרגת מעשה מרכבה היא אחדות גמור כאמור. וע"ז מסיק המשנה 'אלא א"כ היה חכם ומבין מדעתו', כלומר שכאשר הוא עומד על עומק העניינים בעצמו, נמצא שמתאחדים אצלו כוחות המשפיע והמקבל כאחד, והרי הוא בסוד האחדות - לפי ערך השייך בבני אדם הכלולים גם הם מגוף ונשמה, שזהו אמיתת דרגת מעשה מרכבה].

בראשית בתיבת 'בראשית ברא אלקים' - המתחילה באות ב', מורה שמדרגת הגילוי של 'מעשה בראשית' הוא בדרגת שְׁנִיּוּת, כלומר שאין נראה בתוך הבריאה - עכ"פ לעת עתה - שורש האחדות שבין האורות והכלים, ונראה ששני דברים הם, כי אין ביכולת השכל הטבעי להשיג סוד אחדות הבורא בעולם. אך למעלה מזה הוא מעלת התורה עצמה - ששורשה היא פנימיות התורה, המכונה בפי חז"ל (ראה סוכה כח. ועוד) 'מעשה מרכבה' - שמתחילה באות א', 'אנכי ה' אלקיך', כי התורה היא בדרגת העץ החיים, למעלה מהשגת אנושי, ובה מאיר סוד אחדותו יתברך באופן שלמעלה מכח הבנת האדם. ואכן בהג' השבועות, שהוא בראש ד'עץ החיים', ובו פסקה זוהמתן של ישראל, ובו לחיים נצחיים בכח אחדות הגוף והנשמה בשמעם 'אנכי מפי הגבורה, מפטירין במעשה מרכבה של יחזקאל, כי זוהי אמיתית דרגת התורה, ענין גילוי סוד אחדות הבורא, והיא עומדת למעלה ממדרגת מעשה בראשית.

ביאור המשנה 'אין דורשין במעשה בראשית בשנים, ולא במרכבה ביחיד'

[וע"פ הדברים האלה יש לפרש את עומק מה שאמרו ז"ל

פטרון הגליון - סיון

מוה"ר חיים אליהו פאזנער הי"ו
לע"נ זקינו הרה"ח ר' יעקב ב"ר שמואל ע"ה
נלב"ע ד' טבת תשפ"ג לפ"ק

חטא אדה"ר - שביקש להבין ענייני אלוקות בכח שכל אנושי הנה התחלנו לבאר במאמר הקודם (גליון קכח) שענין חטא אדם הראשון באכילתו מעץ הדעת, היה שרצה להשיג ענייני אלוקות בכח הדעת והשכל הגשמיים שלו. והיתה זאת עצת הנחש שהכניס בליבו חקירות שונות ודעות כוזבות, ופיתה אותו לאכול מן העץ הדעת טוב ורע, כדי שישתדל להבין אלוקות בכח השכל הטבעי והחיצוני, ולא באופן של דבקות ב'עץ החיים' שעניינו לקשר את נפשו ושכלו בהשגות אלוקות שלמעלה מהבנה והדעת.

התיקון השלם - אחדות עה"ח ועה"ד, השגה והבנה

ואמרנו שם שגמר התיקון על זה יהיה בזמן העתיד, שאז יתגלה שורש אחדותם של עץ החיים ועץ הדעת, והיינו שתאיר אחדות הבורא בעולם באופן של 'השגה' - שלמעלה מהדעת - ע"ד טעימה מן העץ החיים, אך השגה זו תתפרש ע"פ ה'שכל' וההבנה כמו האכילה מעץ הדעת, וזה יהיה תיקון השלם ושלימות ההתגלות של אחדות ה' בעולם. ונבוא עתה בעז"ה להעמיק יותר בביאור והבנת הענין.

דרגת מעשה בראשית - שְׁנִיּוּת, דרגת מעשה מרכבה - אחדות הבורא

כי הנה עוד ביארנו שם, שהתחלת התורה בסיפור מעשה

כי אכן שלימות דרגת 'מעשה בראשית' היא, כאשר הבריאה תתעלה ותאיר בה אחדות הבורא ב"ה כמו שמאיר בדרגת 'מעשה מרכבה'. ולעת עתה עדיין אינה מבוררת לגמרי, כי תכלית הכוונה העליונה ביצירת כל העולמות, היא לגלות אלוקות למטה כמו שהוא מאיר למעלה, ואור התורה הק' צריך להאיר ולברר את מעשה בראשית, ולהשפיע בה את אותה דרגת הגילוי שמאיר בתורה, ובזה תבוא הבריאה אל שלימותה ותכליתה למה שהייתה הכוונה בראשית היצירה

שאלו היתה לאדם הראשון הכרה באמיתות שורש הבריאה – שהוא יום השבת, והיה דבוק כראוי בעץ החיים, והיינו שהיה טועם ממנו קודם אכילתו מן העץ הדעת, אזי היתה כל העבודה בענין בירור הטוב ורע באה באופן הראוי והיאות, והיה מתגלה כי העץ החיים והעץ הדעת מקושרים ומאוחדים המה בשורשם

שורש הבריאה היא התורה הק' - 'אסתכל באורייתא וברא עלמא'

והנה היוצא מדברינו, שמדרגת מעשה בראשית אינה אלא בדרגת שניות, ואין מאיר בה ענין אחדות הבורא בגילוי כמו שהיא בעצם התורה - רוא דעץ החיים. אמנם לכאורה יש להקשות על זה, שהרי אמרו בזה"ק (ח"ב קסא). 'אסתכל קוב' באורייתא וברא עלמא', כלומר שבריאת כל העולמות היתה לפי - ובכח - התורה הק', ונמצא שכל הבריאה מושרשת בתורה - ששורשה היא מעשה מרכבה כנ"ל, שבה מתגלה אחדותו יתברך בגילוי רב. ויוצא מזה ששורשם האמיתית של כל היצור וכל העולמות כולם שנבראו במעשה בראשית, היא דרגת ה' אחד' המתגלה בתורה הקדושה, וממנה מקבלים חיותם, שהרי כל הבריאה נבראה ע"פ הסתכלות הקב"ה באורייתא, ואתן האורות המתגלים בה הכנים השי"ת בתוך היצירה.

לומדי תורה כראוי בונים תמיד עולמות חדשים

[וכמו כן האריך זוה"ק (בהקדמת זוהר ד:): על הפסוק (ישעיה נט, טז) 'אשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך לנטוע עמים וליסוד ארץ', שע"י אלו האנשים המשתדלים באורייתא ומחדשים חידושי תורה, נבנים עולמות חדשים, שמים חדשים וארץ חדשה, עי"ש בארוכה. כי אכן העוסקים בתורה כראוי, הם הם הבונים והעוסקים בבנין ובקיום העולמות כולם, ע"ד שאמרו (ברכות סד. ועוד) 'אל תקרי בניך אלא בניך'.

ולכאורה כל זה סותר את דברינו לעיל, שמדרגת הבריאה היא רק בענין שניות, ואין בה אותה הגילוי של אחדות הבורא כמו שהיא מתגלה בתורה.

תכלית 'מעשה בראשית' - שיאיר בה הגילוי של 'מעשה מרכבה'

אך הענין בזה הוא, כי אכן שלימות דרגת 'מעשה בראשית' היא, כאשר הבריאה תתעלה ותאיר בה אחדות הבורא ב"ה כמו שמאיר בדרגת 'מעשה מרכבה'. ולעת עתה עדיין אינה מבוררת לגמרי, ועדיין אין היא עומדת במדרגתה הרצויה. כי תכלית הכוונה העליונה ביצירת כל העולמות, היא לגלות אלוקות למטה כמו שהוא מאיר למעלה, ואור התורה הק' צריך להאיר ולברר את מעשה בראשית, ולהשפיע בה את אותה דרגת הגילוי שמאיר בתורה, ובזה תבוא הבריאה אל שלימותה ותכליתה למה שהייתה הכוונה בראשית היצירה.

ההבדל בין שני החלקים שבתורה: נגלות התורה וסתרי תורה

אמנם באופן הבירור והתיקון של מעשה בראשית הבאה ע"י מדרגת התורה יש שתי דרגות. כי הנה התורה הק' כלולה משני חלקים עיקריים, שהם: נגלות התורה - המכונה בפי חכמי זוה"ק (ח"ג צח. קכד): 'אילנא דטוב ורע' - עץ הדעת טוב ורע, כלומר שבה מתבררים חלקי הטוב והרע, ע"י בירור דיני איסור והיתר, טומאה וטהרה, כשר ופסול, וכו'. והחלק השני הוא פנימיות התורה - הנקראת (שם) 'אילנא דחיי', עץ החיים, כי העבודה בלימודה אינה עבודת בירור הטוב מהרע, אלא כולה טוב בלבד, כי העוסקים בה כראוי

זוכים לטעום מעץ החיים, שענינו הוא דבקות עצומה בבורא ית"ש ובאחדותו הפשוטה.

שני אופני בירור ב'מעשה בראשית': ע"פ העץ החיים, וע"פ העץ הדעת טוב ורע'

וכיון שנתבאר ששלימות הבריאה היא כאשר היא מתבררת בכח הגילויים של התורה הק', והתורה הרי כלולה משני חלקים כאמור, נגלה ונסתר, נמצא שיש שני אופנים כיצד לתקן ולהעלות את דרגת מעשה בראשית ע"י התורה: א. ע"פ מדרגת עץ הדעת - המכיר בין טוב ורע, והיינו ע"י נגלות התורה, ובוה נכללים גם ספק החקירה וביורוי השכל, להכיר ולעמוד על אמיתת הבורא ית"ש בכח הדעת וההבנה המבדיל ומכיר בין טוב ורע. ב. ע"פ דרגת עץ החיים שענינו דבקות עליון באחדות הבורא באופן שלמעלה מהשכל הטבעי והחיצוני, והיינו ע"י דרגת פנימיות התורה, שהיא הטעימה מעץ החיים, שמצד זה אין לרע' שום מציאות ותפיסת מקום כלל, ואין צורך לבררו ולהבדיל בינו לבין הטוב, כי בפנימיות התורה מתברר שכל הבריאה כולה איננה אלא חלק מאחדותו של הקב"ה, ואין בה שום אחיזת רע ח"ו.

ימות החול הם בכחי' נגלות התורה, ויום שבת קודש הוא בדרגת 'שמתא דאורייתא'

והנה נודע מה שכתב האריז"ל, שששת ימי המעשה מכוונים כנגד ששה סדרי משנה - והיינו מדרגת נגלות התורה, המתבארים במשנה. ולמעלה מהם הוא יום השבת קודש, הנקרא 'יומא דנשמתא ולא דגופא' (וזה"ק ח"ב רה:), והוא כנגד נשמתא דאורייתא, ועל כן בו ביום צריך להיות כל העסק רק בחלק הפנימי שבתורה, שהוא דרגת עץ החיים כאמור. ולפי זה נמצא, ששני אופני בירור ותיקון הבריאה שאמרנו, שהם ע"פ מדרגת עץ החיים או עץ הדעת, הינם דרגה של בירור הבא מצד יום השבת, או בירור במדרגת ימות החול.

'מן העץ אכל וברא את העולם'

והנה ע"פ הדברים האלה נבין מה שאמרו חז"ל (בר"ר פ"ט, ד, הובא ברש"י שם, ג, ה) שסיפר הנחש דלטוריא על בורא, ואמר לאשה שהטעם שנאסר עליהם לאכול מעץ הדעת הוא מפני שכל אומן שונא בני אומנותו, והוא 'מן העץ אכל וברא את העולם', ולכן צויה עליהם שלא יאכלו ממנו, כדי שלא יבראו הם עולמות אחרים כמוהו.

והנה הדבר פשוט שלא בא הנחש לרמות את האדם ואשתו בשטיות ובדברים שאינם, שהרי נאמר עליו בתורה (שם, ג, א) 'הנחש היה ערום מכל חית השדה', ובוודאי ידע בפניו כי אי אפשר לפתות את יציר כפיו של הקב"ה בדברי הבל וריק, וממילא על כרחך מונח בדבריו איזו נקודה של אמת ודבר הגיון, והגם שהיה טמון בהם ערמומיות, בכל זאת היו אמיתיים בשורשם.

טענת הנחש: הקב"ה ברא את העולמות בכחי' עץ הדעת - דרגת ימות החול

אך הדבר מתבאר היטב ע"פ האמור, כי מה שאמר לה הנחש 'מן העץ אכל וברא את העולם' הוא ממש כמו מה שאמרנו לעיל בשם זוה"ק 'אסתכל קוב' באורייתא וברא עלמא', כלומר ששורש העולמות וכל

הבריאה באה מכח ההסתכלות באורייתא, וכיון שכן, גם אופן שלימותה ותיקונה של הבריאה יהיה רק ע"י שתעלה אל שורשה, ותתגלה בה בכח' התורה שממנה נבראת. וזהו טענון להם הנחש, ואמר 'מן העץ' - הוה דוקא - אכל וברא את העולם', כלומר כי מכיון שכל העולמות נבראו בששת ימי המעשה - שזוה דרגת הבירור של טוב ורע, הרי נמצא בהכרח שהבריאה נעשתה רק ע"י הדרגה של העץ הדעת', ולכן אין שום דרך לעסוק בתיקונה כי אם באופן זה. ולפיכך, טען הנחש, גם על האדם - שצריך להידמות לבורא - מוטלת העבודה לעסוק בתיקון העולם ע"י האכילה מעץ הדעת, ורק זו היא הדרך הנכונה להעלות את הבריאה לדרגת שלימותה - ע"י בירור הטוב מהרע בדרך התיקון של ימות החול, כשם שפעל האומן הגדול בעת יצירת כל העולמות.

אמיתת מקור הבריאה - בשבת שלפני ששת ימי בראשית

אמנם לאמיתו של דבר לא היו דבריו בזה נאמרים באמת, ולא היה זה אלא פיתוי של הנחש הקדמוני שדיבר דלטוריא על יצירו. כי האמת היא ששורש הבריאה הוא בדרגת פנימיות התורה, שהוא דרגא דעץ החיים הכלולה בתורה. כי אע"פ שכל העולם אכן נברא בפועל בששת ימי המעשה שאינם בדרגא זו, אך הרי קדמה ליצירה זו השבת הראשונה שלפני ששת ימי בראשית, שבה עלה הרצון לפניו יתברך לברוא כל העולמות, וב'עצ' רצון זו מושרשת כל הבריאה. ונמצא שמקורה האמיתי של הבריאה היא דרגת עץ החיים, שהוא דרך הדבקות בבורא יתברך באופן שהוא למעלה מחקירה ודעת, אלא היא עצם ההכרה במציאות הבורא יתברך, כמו שהשיגו ישראל בשעת מתן תורה, ועל כן צריכה להיות כל העבודה בבירור העוה"ו מושפעת מדרגא זו דעץ החיים, וכמו שיתבאר.

אדה"ר היה לו לטעום תחילה מן העץ החיים

ועל כן נצטווה אדם הראשון 'מכל עץ הגן אכול תאכל' - וציוו זה כולל גם מצות קום עשה לאכול מעץ החיים (כמ"ש במאמר הקודם). והיינו לומר, שאילו היתה לאדם הראשון הכרה באמיתות שורש הבריאה - שהוא יום השבת, והיה דבוק כראוי בעץ החיים, והיינו שהיה טועם ממנו קודם אכילתו מן העץ הדעת, אזי היתה כל העבודה בענין בירור הטוב ורע באה באופן הראוי והיאות, והיה מתגלה כי העץ החיים והעץ הדעת מקושרים ומאוחדים המה בשורשם, ע"ד האחדות בין נגלות התורה ופנימיות התורה. ואז בשבת היה יכול לאכול מעץ הדעת, לרמוז שגם כל אופן התיקון של ימות החול, שהיא עבודת הבירור בין טוב לרע, נכללת ומתבטלת לדרגת העץ החיים שמתגלה ביום השב"ק ומקבלת את כוחה משם, ובמדרגה זו אזי היא טובה ונכונה.

אלא שהנחש פיתה אותו לאכול מעץ הדעת תחילה, ולעסוק רק בעבודת הבירור בין טוב לרע, ולהתעלם לגמרי מענין הדבקות בראו דעץ החיים, וממילא נכנס בזה לחקירות וסבירות לא נכונות בעניני אלוקות, ולא השיג את גילוי אחדות הבורא, שאינו מאיר ומתגלה אלא מצד העץ החיים, שהוא שכל אלוקי שלמעלה מהשגת אנושי כאמור.

ב.

תכלית מעשה שמים וארץ: דבקות והבנה באלוקות הבאה כאחד

בחינת 'הכמה' כידוע, ששבת הוא חכמה, וימות החול הם בינה, נגלות התורה היא בחי' בינה - ימות שמע', שמע הוא ענין של הבנה, ו'שבת' הוא חכמה - 'אח' חזי', והוא ענין השגות אלוקות שלמעלה מהשכל לא בדרך של הבנה, אלא באופן של דבקות והכרה באמיתת מציאות הקב"ה בחי' פנים בפנים, ואם היה ממתין אזי היה יכול לאכול גם מן העץ הדעת, והיתה אכילתו באופן של תיקון, כיון שה'דעת' היתה נכללת בתוך גילוי האחדות הבורא המתגלה בעץ החיים, וכך

החטא היה בהשגה ע"י 'בינה' - יין', ותיקונו ע"י הארת עץ החיים בשבת והענין יבואר היטב בעוה"ב ע"פ דברינו. כי הנה יין' רומז למידת ה'בינה' כנודע (ראה זוה"ק ח"ג מ. פע"ח שער הברכות פ"ו), שהוא ענין ההבנה וההסברה בשכל ובדעת, אשר זה היה חטא העץ הדעת כאמור - שרצה להבין ולהשכיל בעיניו אלוקות באופן של חקירה והתבוננות. אמנם אילו היה האדם ממתין עד ליל שבת, שאז מאירה דרגת העץ החיים, סודות התורה,

'ענבים סחטה ונתנה לו'

והנה בזה יובן עומק דברי חז"ל (בר"ר פ"ט, ה) שפירשו את חטא עץ הדעת ש'ענבים סחטה ונתנה לו', כלומר שהחטא הלזה היה בענין היין'. ונודע מה שאיתא בספרים הק' (ראה ש"ך עה"ת פר' קדושים) שאם היה אדה"ר ממתין עוד כמה שעות עד שבת קודש, אז היה מקדש על יין זה הבא מן עץ הדעת, ואזי היתה שתייה זו באה באופן של תיקון, ולא היה העולם מתקלקל באכילת עץ הדעת.

ההבנה של מידת הבינה היתה מתעלה ומתחבר עם שורש הדבקות העליון בבורא ית"ש.

הקידוש על היין' בליל שבת - עדות על בריאת שמים וארץ באופן של 'דבקות' ו'הסבר' באחד

וזהו ענין הקידוש על היין בכל ליל שבת קודש שבו אנו מעידין על מעשה בראשית שנבראו ע"י הבורא כל עולמים בלבדו ית"ש, שעומק עדות זו היינו שמעידים שמעשה בראשית' - דרגת שניות - מקושרת ומאוחדת עם אחדותו הפשוטה של הרבוש"ע, וזוהו מתגלה הקשר בין דרגת עץ החיים ועץ הדעת, והיינו הסברת והבנת ענייני אלוקות גם ע"פ השכל - אבל בכל זאת יהיו באופן של דבקות והכרה בסוד האחדות, וזו היא עדות המוכחרת על מעשה בראשית, לידע ולהודיע כיצד היא מקושרת עם אחדות הבורא.

ועבודה זו היתה מוטלת על אדם הראשון, שיתקן את עץ הדעת בזה שיגלה את שורשו המתאחד עם העץ החיים - שזה מתגלה בשבת קודש כאמור, אלא שאכלה פגה" ע"פ פיתוי הנחש, ולא המתין עד הלילה וממילא לא היתה אכילתו כדבעי, ונעשה פירוד ביניהם ונתקלקלו סדרי בראשית.

'שמחה' - הרגש היציאה מחושך לאור

והנה אמרינן בגמ' (פסחים קט). 'אין שמחה אלא ביין, שנאמר (תהלים קד, טו) ויין ישמח לבב אנוש'. וכבר ביארנו במקו"א החילוק וההבדל בין ענין 'אור' ל'שמחה', שאור' היינו במקום שכולו מלא אורה, ואין בו חושך כלל. ומאידך פירושה של 'שמחה', היינו ההרגשה של היציאה וההתחלפות ממצב של חושך אל מצב של אור, והיינו שכאשר ישנו זמן של העדר האור, וחוכים לצאת

ממצב חשכות זו אל מקום האור, אזי מתמלא לב האדם בשמחה עצומה. והיינו אור הוא מצד הנשמה, ושמחה הוא הכלי מצד הגוף, וזהו ענין של 'אור זרוע לצדיק, ולישרי לב שמחה' - היינו הכלי להאור.

בריאת שמים וארץ גורמת שמחה גדולה למעלה

והנה מעשה בראשית גורם שמחה גדולה למעלה כביכול, וכלשון חז"ל בפ"ק דמגילה (י). שאותו היום (של הקמת המשכן) היתה שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ', הרי שבבריאת שמים וארץ היתה שמחה עצומה לפני הקב"ה. וכן נראים הדברים בגשמייות לעין הראות, שחידוש הבריאה והמאורות שבכל יום מביא שמחה גדולה לעולם, וכמ"ש 'המחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית וכו', והתקין מאורות משמח עולמו אשר ברא', ובודאי השמחה בחיביוניות מורה על ענייני הפנימיות, שהקב"ה שמח מאד בכל ענין מעשה בראשית. וטעם לשמחה זו מה עושה מתבאר היטב ע"פ האמור.

כאשר אין מתגלה אחדות הבורא בעולם, אזי כלי הבריאה נמצאים במצב של חושך ומיתא

כי נתבאר ששלימות מדרגת 'מעשה בראשית' ותכלית יצירת כל העולמות, היא כאשר מתגלה אחדות הבורא שלמעלה - גם בתוך הבריאה עצמה, ומתקשרים דרגת האחדות והשניות ביחד. אך כל זמן שאינם מתאחדים, ואין ניכרת בבריאה אחדות ה', אזי הכלים' של מעשה בראשית הם במצב של חושך, כיון שאין נראה בהם 'האור' והגילוי של האין סוף ב"ה המחיה אותם כל שעה. וכאשר אין אחדות בין האורות והכלים, הרי נמצאים הכלים במצב של מיתה ואבדון - הגורמים

ג.

במתן תורה היתה תיקון להבריאה - וביותר יהיה לעתיד לבוא

דור המבול העליון על אור השי"ת, וגרמו ל'ויתעצב אל ליבו'

והנה בזה נבוא להעמיק ולהשכיל קצת בענין המבול שהיה הקב"ה על העולם בחטאי אנשי הדור ההוא. הדנה אמרנו שהבריאה המתחדשת בכל יום היא טעם השמחה הנפלאה שיש לו להקב"ה ממה שמאיר האור אין סוף ב"ה בעולם, אשר זה מהפך את חשכות והסתר העולמות להאיר באור עליון, וכענין השמחה הנמשכת בעת התהפכות חושך לאור.

אולם בדור המבול, גרמו באי העולם בגודל חטאם הסתר והעלמה על אור אחדות הבורא שלא יאיר בעולמות, וזוהו הפירוד כביכול בין האור אין סוף לבין כלי הבריאה, בין דרגת ה'אחדות' של השי"ת לבין דרגת ה'שניות' של הבריאה, וממילא נשארו הכלים בתחום המיתה והחושך, ונגרם מזה מצב של 'ויתעצב אל ליבו' (בראשית ו, ו), כלומר שלא היה שמחה לפניו כביכול בענין חידוש הבריאה, שהרי הגדיל החושך כל כך עד שלא היה רוצה לקבל אור אחדותו יתברך, וממילא לא היה שייך כביכול לחדש העולמות באופן זה.

שורש המבול הוא שפע התורה שרצה הקב"ה לתקן בה את הבריאה

ובכדי לתקן את הבריאה בכי טוב, רצה הקב"ה לתקן את התורה לדור ההוא - כיון שהתורה היא מקור כל העולמות, ומאיר בתוכה אור אחדות הבורא כאמור, אשר כנודע שזו היתה הארבעים יום של ירידת הגשם לפני המבול, שהוא ענין השפעת התורה, ע"ד שכתוב במתן תורה (תהלים סח, י) 'גשם נדבות תניף אלקים', והם כנגד הארבעים יום של עליית משה למרום אחר מתן תורה לקבל התורה כנודע, [ונרמז הדבר בלשון הכתוב (בראשית ז, יב) 'יהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה', שהם עולים כמספר 'שבעות']. וראיה לזה, ממה שחששו אומות העולם בשעת מתן תורה ששוב עומד לבוא מבול לעולם ובאו ואמרו לבלעם ש'ה' למבול ישב' (ובחיים קטז), הרי שמצב הבריאה בשעת

אבלות וצער שהוא היפך השמחה. וע"ז נאמר (בראשית א, ב) 'הארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום', וזה היתה מצב הבריאה לפני שהיתה בה הארת אלוקות.

תכלית הבריאה היא גילוי סוד האחדות בתוך הכלים, ונגרם מזה שמחה של יציאה מחושך לאור

אמנם כאשר מעשה בראשית הם כן בדרגתם הראויה והנכונה, ואור אחדותו יתברך מאיר בתוך הפירוד של כלי הבריאה, אזי הם יוצאים מחשכותם, ומתהפכים להאיר באור העליון של הקב"ה - שע"ז ממשיך הכתוב הג"ל (פסוק ג) 'ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור'. ודבר זה גורם מיד שמחה גדולה ועצומה, שבאה מכח ההרגש הנפלא של היציאה ממקום החושך וצלמות אל מצב של אור כי טוב. וזהו גודל השמחה לפניו יתברך כביכול בענין מעשה בראשית, שתכליתו היא גילוי אלוקות במקום דרגת הפירוד של העולמות, והם עולים ומתקשרים לסוד האחדות, ומתגלה בהם כי אין עוד מלבדו ואפס זולתו.

'זכרהו על היין' - להורות על השמחה של שלימות מעשה בראשית

ועפ"ז 'בואר על נכון מה שתיקנו לנו חז"ל (פסחים קו). במצות קידוש היום - 'זכרהו על היין' דייקא. כי כאמור לעיל, ענינה של העדות על בריאת שמים וארץ הוא מה שמתגלה כח האחדות של הבורא ית"ש בתוך הבריאה, והוא בירור הקשר והחיבור בין מעשה מרכבה למעשה בראשית, בין דרגת האחדות לשניות, וכאשר מתגלה האחדות בתוך מקום הפירוד, נגרם מזה שמחה גדולה ונשגבה, ולכך מקדשים על היין דוקא - שאין שמחה אלא ביין - בחי' השגה בשורש ענין הכלים שהוא הסברה והבנה, להבין מה שהשיג.

חטא נח כעין חטא אדה"ר, שירד לדרגת ימות החול - 'ויחל נח'

אולם נכשל נח בזה - כמובן בחב"י דקה מן הדקה - ע"ד חטא אדם הראשון שענבים סחטה ונתנה לו'. כי תחיתו היתה באופן של חול, וכדיק לשון הפסוק 'ויחל נח', והיינו שלא התקשר לגמרי בעץ החיים המאיר ביום השבת כנ"ל, ועל כן לא נתגלה בזה עומק ושורש הבריאה המתאמת ומתאחדת עם אור התורה. (ולכן נשתלשה מזה הקללה של בני חם 'עבד עבדים יהיה לאחיו' (פסוק כ"ח), הרומז לענין מלאכה ועבדות של ימות החול, היפך החירות והמנוחה של יום השב"ק, אשר היא דרגת היין המרומז על החירות כדמוכח מארבעת כוסות שתיקנו חכמים בליל הסדר 'דרך חירות' (פסחים קט:), והדברים ארוכים ואכ"מ).

גודל התעלות הבריאה במתן תורה - מרתף גדול של יין זה סיני'

ולא בא תיקון הבריאה ושלימותה הרצויה, אלא בשעת מתן תורה, כאשר הביאני המלך חדריו - למרתף הגדול של יין - זה סיני (מבדב"ו פ"ב, ג), שאזי תעלה כל העולם כולו אל דרגת התורה, ונתגלה שורש הבריאה כולה, ומשנכנס יינה של תורה, יצא סודה של הבריאה מהעלמו והאיר אור אחדות הבורא בכל העולמות בלי שום הסתר, אשר על זה רומזת ה'א' של אנכי ה' אלקיך (כבמאמר הקודם), להורות על מצב העולם בשעת מתן תורה בשלימות גילוי אחדותו יתברך.

גמר השלימות בזה לעתיד לבוא - ביום ההוא יהיה ה' אחד'

וגמר התיקון בזה יהיה לעתיד, בעת אשר תתגלה התורה בשלימותה ובדרגתה הנכונה, ולא יכנף עוד מוריד, ויתקיים לנצח, ועם זה תתעלה כל הבריאה כולה להאיר כפי שעלה ברצונו בראשית היצור, ומלאה הארץ דעה את ה', והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד בב"א.

נקודות:

מה שתיקנו לנו חז"ל במצות קידוש היום - 'זכרהו על היין' דייקא. כי כאמור לעיל, ענינה של העדות על בריאת שמים וארץ הוא מה שמתגלה כח האחדות של הבורא ית"ש בתוך הבריאה, והוא בירור הקשר והחיבור בין מעשה מרכבה למעשה בראשית, בין דרגת האחדות לשניות, וכאשר מתגלה האחדות בתוך מקום הפירוד, נגרם מזה שמחה גדולה ונשגבה, ולכך מקדשים על היין דוקא - שאין שמחה אלא ביין'

ולא בא תיקון הבריאה ושלימותה הרצויה, אלא בשעת מתן תורה, כאשר הביאני המלך חדריו - למרתף הגדול של יין - זה סיני, שאזי נתעלה כל העולם כולו אל דרגת התורה, ונתגלה שורש הבריאה כולה, ומשנכנס יינה של תורה, יצא סודה של הבריאה מהעלמו והאיר אור אחדות הבורא בכל העולמות בלי שום הסתר

א.

עבודת ימי הגלות לאוקמא שכינתא מעפרא

נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבותם למשפחותם (ה, כב).

תיבת 'נשא' פירושה הוא לשון של התרוממות והתנשאות, אכן מצד שני היא רומזת על ירידה עד עפר, שכן 'נשא' הוא בגי' 'עפר' ע"כ. וידוע כי יסוד העפר הוא היסוד המושך כלפי מטה, והרי כי נרמזה כאן הירידה של זמן הגלות, שהוא עד עפר בבחי' הנאמר (התלים סד, כו) 'כי שחה לעפר נפשיו', אבל ירידה זו רמוזה דוקא בתיבה המורה על התרוממות. והענין בזה הוא פנימיות עבודת כלל ישראל בזמן הגלות, אשר בזמנים אלו אנו מכונים 'בני גרשון', לפי שג'שונו מהסתפח בנחלת ה' (ע"פ ש"א כו, ט) מלהיות סמוכים על שולחנו של מקום ומלשכון בארץ נחלת אבותינו, וכלליות כל עבודותינו במצב זה הוא להיות 'נשא את ראש' לרומם ולנשא את השכינה הק' הנרומת בתיבת 'את' ולייחדה בחקב'ה המכונה 'ראש' (פארע עלינו), והוא ענין 'לאוקמא שכינתא מעפרא', ובוה לעשות מן העפר' בחי' 'נשא'.

ופרשת נשא היא הסדרה הלי"ה במנין נ"ג הסדרים, וכאשר נחשב קומה שלימה של מספר ל"ה היינו י' פעמים ל"ה הוא בגי' 'עפר', אשר זה נרמז בשם הפרשה עצמו 'נשא' שהוא בגי' 'עפר' ע"כ כ"ל. והנה 'עפר' עם ל"ה הוא בגי' 'שכינה'. [ומספר ל"ה מורה על מה שאמרו חז"ל (בבבא נ"ג) תניא רבי נחמיה אומר כל תיבה שצריכה למ"ד בתחלתה הטיל לה הכתוב ה"א בסופה, וידוע מדברי הספח"ק כי ה"א בסופה מורה על ירידת השכינה הק' לסוף המדרגות, והלמ"ד בתחלתה מורה על התרוממות השכינה הק' למעלה ראש, כמו שמורה האות ל' המתרוממת למעלה מכל האותיות. ולכן מספר ל"ה הוא המורה על ירידת השכינה עד 'עפר' בתכלית עשרת המדרגות שלה, ועל עלייתה עד למעלה ראש בעת תיקונה].

ונמצא כי 'שכינה' הוא בגי' י"א פעמים ל"ה, וזה נרמז בשם 'אליה' כמו שנכתב שמו של אליהו הנביא כמה פעמים (מ"ב א, ג - י), כי הוא הנביא הממונה על זמן הגאולה, אשר אז יתקיים היעוד המובטח ויאמר הקב"ה אל השכינה הק' התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגו' (ישעיה נב, ב).

ואותיות אלו י"א ל"ה הרמוזות על ענין פרשה זו כ"ל, הם בגי' 'לוי', וזהו שהפרשה עוסקת בענין הלויים, ואכן עבודתם של הלויים היא לעסוק בתיקון השכינה להוקימה מעפרה ולייחדה עם קוב"ה, ועל שם זה נקראו 'לוי' כמו שאמרה לאה (פראשית כט, לד) עתה הפעם ילדה אישי אלי וגו', ובוה רמוזה על עבודת הלויים לתקן ולייחד את השכינה הק' עם הקב"ה.

ב.

המתקת הדינים של הלויים

ופקדתם עליהם במשמרת את כל משאם (ה, כז).

מצינו כמה פעמים אצל הלויים את לשון של 'משמרת' יחד עם 'משאם', ויש לפרש זאת על דרך הרמז. כי הלויים הם בחי' מדת הדין כדאי', וידוע כי אחד מן הדרכים להמתקת הדינים הוא על ידי האותיות הקודמים [כדאי' על המתקת שם אלק"ם, שהוא ע"י שם אכדט"ם היוצא מן האותיות הקודמים לו]. והנה האותיות שלפני 'גרשון' (בקר'ה"ב בני ש"ס) 'קחת' (צד"ש בני שצ"ד) 'מורר' (לק"ש בני רל"ט) הם בגי' 'משמרת', והוא ענין משמרת 'משאם' שהוא לשון התרוממות, הדינו שמרוממים אותם אל האותיות הקודמים ובוה נמתקים דיניהם [וזהו גם ענין הנאמר לאהרן הכהן בפרשת בעלולותך (ה, ט) שייניף את הלויים, הדינו שירוממם כדי להמתיק את דיניהם (ע"י וז"ק ח"ג ט)].

ובליל הסדר מניחים בקערה ג' מצות כנגד כהן לוי ישראל (פתי"ח פ, ח), ולכן בסיומן 'חין' שוברים את המצה האמצעית שכנגד 'לוי', כי רוצים לשבר את תוקף הדינים ולהמתיקם, וכן ידוע כי אחת מן ההמתקות על מדת הדין הוא על ידי שבידת והציינת הדינים לשנים [כמו שרמזו הר"ק מהרצ"ה מויריטשוויב זי"ע בפסוק (התלים סה, ז) פלג אלק"ם מלא מים, שעל ידי שבידת ופילוג שם אלק"ם נהיה מלא הסדים הרמוזים במים,

שכן מחצית הגי' של 'אלק"ם' הוא כמספר 'שוב הוי"ה']. ואחר כך מניחים ומצפנינים את החלק הגדול לאפיקומן, והוא בחי' הנחה למשמרת, ובוה רומזים על מספר 'משמרת' המתמיק את דיני הלויים כ"ל. והנה סימן 'חין' מורה על שבט לוי, שכן 'לוי' במילואו (לפ"ד וא"ו וי"ד) ע"כ הוא בגי' 'חין', ותיבה זו עצמה מורה על המתקת דיני הלויים, שכן 'חין' נט' י' צ"ח אשר י' פעמים צ"ח הוא בגי' 'משמרת' המורה על ההמתקה כ"ל.

ג.

שילוח הטמאים כענין גירוש מגן עדן

צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש (ה, ה).

יש לומר כי שילוח הטמאים ממחנה ישראל נובע מן העונש שנגזר על אדם הראשון אחר חטא עץ הדעת, שאז גירשו הקב"ה מן הגן עדן (בראשית ג, כג-ד). ומחנה ישראל הוא דוגמת הגן עדן (במדבר כד, ו וברש"י שם), ולכן נשתלחו מנו טמאים אלו.

ונחלקו הטמאים לשלש מדרגות, כנגד ג' החלקים שהיו בחטא עץ הדעת. כי הנחש הוא עיקר החטא, שהוא היה המפתח והגורם לכל החטא. שניה לו היתה האשה אשר קיבלה את פיתויו, והיא נתנה לאדם מן העץ לאכול. והשלישי הוא אדם הראשון בעצמו, שנכשל ואלץ מן העץ, וכנגדם באו ג' הטומאות, 'מצורע' משתלח חוץ לג' מחנות, כי הוא השתמש באומנותו של נחש' ודיבר לשון הרע, והרי הוא כנגד הנחש שהוא עיקר החטא ומשולח יותר מכולם מכל המחנות. 'זב' הוא בחי' כל הטומאות היוצאות מגופו של אדם, שכל אלו נגזרו על חטא האשה (בראשית ג, טו; עירובין ג, ה) והיא היתה שניה לחטא ולכן זוב משולח מב' מחנות. 'טמא מת' הוא בחי' טמא אדם, שכן אלו נאמרה גזרת המיתה (שם, ט), והוא שלישי לחטא ולכן הוא משולח רק ממחנה שכינה. ועל ידי שילוח אלו הטמאים, יכול מחנה ישראל להיות 'מנחלים נטיו כנגות עלי נהר' (במדבר כד, ו) כמו הגן עדן.

ד.

ג' הטמאים המשולחים בחי' תוקף הגבורות

צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש (ה, ה).

יש לומר כי נצטוו לשלח את הטמאים מקרב מחנותינו, לפי שטומאתם מורה על תגבורת הדינים ששלטה בהם, וכאשר משלחים אותם מן המחנה גורמים לתיקון גבורות אלו עד שיתמתקו לגמרי. ולכן התיבות 'צרוע' 'זב' 'טמא לנפש' ע"כ הם בגי' ג' מילויי שם 'אלקים' (אל"ף לפ"ד ה"ו יוד מ"ם - ש, אל"ף לפ"ד ה"ה יוד מ"ם - רצ"ה, אל"ף לפ"ד ה"א יוד מ"ם - רצ"א, יחד כולם תתפ"ו). והוא בחי' תוקף הגבורות, כי הכלל בכל השמות הק', הוא, שהשם במילואו מורה על בחי' גבורה, שכן 'מלוי' הוא בגי' אלקים, ועל אחת כמה וכמה כי מילויי שם 'אלקים' עצמו ודאי מורים ביותר על כך.

וטמאים אלו משתלחים ממחנה השכינה וממחנה שבט לוי ומכל מחנה ישראל, כל אחד מהם כפי טומאתו. והנה 'שכינה' 'לוי' 'שראל' ע"כ הוא בגי' ג' מילויי אלקים הנ"ל בתוספת שם 'אלקים' פשוט (פ"ו). והיינו אשר קדושת ג' המחנות יש בהם את קדושת השם בלי מילואו, ובוה יתירה קדושתם שמאירים בהם גבורות מתוקנות וממוקות, ומפני זה נפלטם מהם הגבורות שאינן מתוקנות.

ה.

כלות הנפש של כלל ישראל שחזרה בשעת בנין המשכן

ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן וגו' ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית אבותם וגו' (א, א-ב).

לפני חטא העגל נאמר (שמות לא, יח) ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו בהר סיני וגו' ודרשו חז"ל (מובא ברש"י שם) שהוא לשון של 'כלה', שניתנה לו התורה במתנה ככלה לחתן. ומבואר בספח"ק כי נכסת ישראל נקראת 'כלה' שהוא מלשון 'כלות הנפש', כי

נכסת ישראל יש בה צמאון גדול וכלות הנפש להתדבק בהקב"ה. ובוה מבואר מה שנזכר לשון 'כלותו' אחר מתן תורה, כי אז היו כלל ישראל נמצאים במצב של 'כלות הנפש' ודבקות גדולה בהקב"ה, ובאופן זה נתן הקב"ה את התורה למשה רבינו.

אבל אז נכשלו כלל ישראל בחטא העגל, ובוה נפלו ממדרגתם הגדולה באהבת ה' ודבקותם העצומה שזכו לה בעת מתן תורה. וירד משה רבינו מן ההר ושני לחות הברית בידו, ובוה אחז במדרגת הכלות הנפש הגדולה שהיתה לו בגודל אהבת ה', ולכן נאמר 'כלותו' כאשר קיבלם. אבל מאחר שכבר לא היו כלל ישראל במדרגה זאת, לכן הגיע משה רבינו לדי שבידת הלאחות, כי אין הם יכולים להתקבל אלא במדרגת 'כלותו'.

אכן אחר יום הכיפורים שבו כיפר הקב"ה לכלל ישראל על חטא העגל, שוב זכו ישראל לבחי' כלות הנפש, והביאו את תרומת המשכן בגודל אהבת ה', ולכן נאמר כאן 'ויהי ביום כלות משה' שחזר בחי' הכלות הנפש על ידי משה רבינו, ולכן הביאו נשיאי ישראל את קרבנותיהם בהתלהבות גדולה [ולפיכך היו קרבנות מיוחדים הנוהגים רק לפי שעה, כי התקבלו רק מפני גודל אהבת ה' שהיתה בהם בהקרבנותם]. כי הם ראשי השבטים המאירים את הארת משה רבינו בפרטיות בכל שבט ושבט, ועל ידי זה חזר בחי' כלות הנפש הנ"ל לכלל ישראל.

ו.

עבודת הקרבנות בשני בחינות לעומת הנחש' וה'שטן'

ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב למטה יהודה. וקרבנו קערת כסף אחת וגו' (י, יב - ט).

אצל כל הנשיאים נאמר 'קרבנו', ונשתנה נחשון מהם שנאמר בו 'קרבנו', ויש לבאר זאת על דרך הרמז.

הנה השטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות (כ"ב טו), ויש לכנותו בכלליות בשני שמות, כי יש לו ענין אחד בעולם הזה וענין אחד בעולמות העליונים, ונפרש כי בעולם הזה הוא 'יורד ומתעה' מפתה לעבירות וגורם חורבן העולם ברוחניות ובגשמיות, הרי הוא אותו הענין עם מה שאחר כך הוא 'נוטל רשות ונוטל נשמה' שבוה הוא משלים את החורבן, וענין שניהם הוא המכונה 'נחש', כמו שרואים כי הנחש הוא המחריב שהביא מות לעולם. ואילו בעולם העליון ששם הוא 'עולה ומרגיז', הרי זה בעצם ענין שורשי ועמוק יותר, שהוא בא לעמוד כנגד הכוונה העליונה בבריאת העולם כידוע, ועל שם זה הוא מכונה 'שטן' המורה על כך שהוא מפריע ועומד כנגד [כמו 'לשטן לו' (במדבר כב, כ) שהוא לשון מניעה והפרעה].

והנה העבודה הרגילה היא לעומת הנחש', כי כנגד החורבן שהוא מנסה להביא ברוחניות ובגשמיות, צריכים להתגבר בכח הקדושה לעומתו. וכשם שהוא כח של מיתה ובוה הוא מביא את כל חורבנותינו, כך הדרך לעומתו היא במסירות נפש, אשר בוה זוכים להכניעו ולנצחו. ואחר שהצדיק זוכה במסירות נפשו לשלימות העבודה לעומת הנחש', הרי הוא עולה לעבודה של 'צורך גבוה' כביכול, והוא עומד לעומת השטן' עצמו ועובד להשלים את הכוונה העליונה.

וכאשר חנינו את המשכן שהוא מקום עבודת הקרבנות, היה זה חינוך וקביעות מקום לעבודת המסירות נפש להקב"ה, אשר זהו עיקר ענין המשכן ובית המקדש, ועל ידי זה ממניעים את הנחש' כמו שנתבאר. ולכן נאמר בכל קרבנות הנשיאים תיבת 'קרבנו' שהוא בגי' 'נחש', להורות על הכניעת כח הנחש בעבודתם. אבל נחשון בן עמינדב כבר השלים את עבודתו להכניעת כח הנחש' בשעה שקפץ וירד לים במסירות נפש (פסח לז), ולכן נרמז בשמו 'נחשון' לשון 'נחש' כי כבר הכניע את כחו וכללו בקדושתו. ולפיכך אצלו נחשבה עבודת המשכן והקרבנות לעבודה נעלית יותר, בבחי' 'צורך גבוה' כביכול של הכניעת השטן', ולכן נאמר בו 'קרבנו' בגי' 'השטן' [כדאי' בדברי חז"ל (וימא כ) שרמזו על שמו בתוספת אות ה', שהוא בגי' ש"ד' כמנין ימות השנה מלבד יום הכיפורים], להורות בא כי עבודת הקרבנות מצד נחשון היתה בבחי' נעלית זו להכניע את השטן, ולהשלים את הכוונה העליונה בהשראת השכינה בעולם.

אל יתהלל חכם בחכמתו:

די
נארישקייט און
חיצוניות'דיגקייט
פון זוכן כבוד

א. לכסיל כבוד: כבוד איז א תאוה און קיין שום שכל

אויבנאויף איז כבוד א תולדה פון גאווה | עס איז פארהאן א גרויסער חילוק צווישן זיי | גאווה איז אין קאפ | כבוד איז אין הארץ | גאווה איז א מדה | כבוד איז א תאוה | גאווה: ער מיינט אז ער איז גרויס | כבוד: ער וויל יענער זאל מיינען אז ער איז גרויס | ער לעבט אין א עולם הדמיון | ווי נאריש עס איז - ציהט עס זייער שטארק | מסילת ישראל: נישטא א תאוה וואס ציהט אזוי שטארק ווי די תאוה צו כבוד

ב. הבדלו מתוך העדה: דער 'איש פנימי' לעבט פאר זיך און דער 'איש חיצוני' לעבט פאר יענעם

דער רשע קען רעדן שענערע דרשות פונעם צדיק | ער קען שענער לויבן דעם רבוש"ע | ער קען שענער מכבד זיין א צווייטן, בכרס א טאטן | די תורה שטעלט פאר עשו און יעקב צוזאמען - כדי מיר זאלן באקומען א שמעק מבחין צו זיין דעם צדיק פונעם רשע | עשו איז געבויעט אויף חיצוניות און אויף 'מה יאמרו הבריות' | יעקב איז געבויעט אויף פנימיות און אויף 'מה חובתי בעולמי' | ווען דער צדיק גיבט זיך ארויס - איז עס בלויז א טפל און א קליינער גילוי פונעם אמת'ן פנימיות | ווען דער רשע גיבט זיך ארויס - איז דאס דער עיקר און עס איז בכלל נישט קיין גילוי - ווייל עס איז נישטא גארנישט אונטער דעם | דער פנימיות פון ירמיה און דניאל נישט צו זאגן 'הגבור והנורא' | דער חיצוניות פון נבוכדנצר צו לויבן אן האלטן דערביי | די גוי'אישע וועלט קען בעסער מאכן א 'מצב' | זיי זענען בעסער אין 'געזעלשאפט' | זיי שטעלן זיך אהער אלס גוטע מענטשן - אבער זענען עכטע אכזריים | זייער 'טוב' איז איין שטיק 'השחתה'

ג. ויתערבו בגוים: גלות אדום האט זיך אריינגעמישט אין אונזער אידישקייט

פארדרייטע עבודת ה': אלעס ווענדט זיך אין וואס מענטשן האלטן אויף אים | טאמער מענטשן קרומען אויף אים - ווערט עס אפגעטייטשט ווי א ירידה אין עבודת ה' | ריכטיגע עבודת ה': אלעס ווענדט זיך אין וואס די תורה האלט אויף אים | דער חיצוניות פארדרייט אויך די הנהגת הכלל | דוגמא: א מוסד לויבט זיך אליינס | דוגמא: מען לויפט הערן א גוטן רעדנער - אפגעזען צי ער האלט ביי דעם | א מגיד שיעור מוז רעדן מוסר צו די בחורים | ער מוז אבער האלטן דערביי | טאמער ער האלט נישט דערביי - איז ער געצוואונגען צו ארבעטן אויף זיך | איינמאל ער ארבעט אויף זיך - הייסט עס שוין אז ער האלט דערביי | דוגמא: מען לויפט הערן א שיינע בעל תפלה | א בעל תפלה מוז ארבעטן אויף זיך צו דאווענען מיט כונה און הארץ שטענדיג - אויך ווען ער שטייט נישט ביים עמוד

א.

לכסיל כבוד: כבוד איז א תאוה און קיין שום שכל

כבוד איז די שטארקסטע תאוה

דער מסילת ישראל שירם דא אין פרק יא רעדט ארום איבער דער מדה פון 'נקיות' - וואס א מענטש דארף זיך אויסרייניגן נישט בלויז פון חטאים, נאר אויך פון שלעכטע מדות און תאוות. און ער איז מגדיר אז די גרעסטע תאוה וועלכע ציהט דעם מענטש דאס מערסטע, איז די תאוה צו 'כבוד'; ווי ער זאגט מיט זיין לשון: "הכבוד הוא הדוחק את לב האדם יותר מכל התשוקות והחמדות שבעולם" - א מענטש ווערט באשאפן מיט פארשידענע תשוקות און תאוות, אבער כבוד איז א זאך וועלכע דרוקט און שלעפט דעם מענטש דאס מערסטע! און אויטאמאטיש איז דאס אויך די שווערסטע תאוה זיך מתגבר צו זיין! און ווען א מענטש איז זוכה צו מכניע זיין די תאוה פון כבוד, האט ער מכניע געווען דעם שורש הרע.

וואס איז דער חילוק צווישן 'גאווה' און 'כבוד'?

עס איז אינטערעסאנט אנצומערקן, אז ווען דער מסילת ישראל שירם רעדט וועגן 'גאווה' רופט ער עס אן 'א מדה', און ווען ער רעדט וועגן 'כבוד' רופט ער עס אן 'א תאוה' - כאטש וואס אויבנאויף זענען זיי צוויי זייער ענליכע תנועות אינעם מענטש, וואס עס הייבט זיך אן ביי 'גאווה' - וואס ער האלט אז ער איז חשוב'ער און בעסער פון אנדערע מענטשן, און אלס 'פועל יוצא' דערפון זוכט ער צו באקומען 'כבוד' - כדי אז אנדערע זאלן אויך האלטן אז ער איז חשוב און מכובד'ג. אבער פון דעם וואס דער מסילת ישראל צוטיילט עס אויף צוויי באזונדערע

זאכן, זעט מען אז דער סארט הבנה איז פשוט נישט ריכטיג אפגעלערנט די תאוה פון כבוד, ווייל אינ'אמת'ן איז פארהאן א גרויסער חילוק צווישן זיי, אז גאווה איז א 'מדה' און כבוד איז א 'תאוה'; ווי מען וועט מסביר זיין.

דער 'בעל כבוד' ווייסט אז ער איז נארישט - אבער ער וויל נאכאלץ כבוד

דער חילוק צווישן א 'מדה' און א 'תאוה' איז, אז א מדה האט נאך עפעס א שייכות מיט 'שכל', טאקע א קרומער שכל, אבער דאך א שכל. דער בעל גאווה האט עפעס א געוויסן שכל'דיגן הסבר פארוואס ער האלט אז ער איז חשוב'ער פון א צווייטן, ער האט עפעס א מעלה אין וואס ער כאפט זיך אן און ער איז זיך מחשיב צוליב דעם. אבער א 'תאוה' איז א זאך אין הארץ, און עס האט בכלל נישט קיין שכל'דיגן הסבר! דאס הייסט, עס מוז בכלל נישט זיין, אז דער וועלכער זוכט כבוד - האלט זיך אויך גרויס און חשוב! עס קען אמאל זיין א מענטש וועלכער ווייסט ביי זיך אז ער האט נישט קיין שום חשיבות איבער יענעם, און דאך גלויבט ער אז יענער זאל אים געבן כבוד! ער וויל אז יענער זאל זיך איינרעדן אז ער איז חשוב'ער פון אים... ער ווארט אז יענער זאל אים מכבד זיין - פאר עפעס וואס ער פארמאגט נישט! און פארקערט, טאקע ווייל ער האלט נישט פון זיך, וויל ער כאטש אז אנדערע זאלן האלטן פון אים! איי, עס איז דאך בכלל נישט אמת? אבער אויף א תאוה פרעגט מען נישט קיין קושיות... עס איז אזא שלעכטע תאוה אין הארץ, וואס ער וויל אז יעדער זאל אים משבח זיין און אויסרימען.

וויאזוי קען ער הנאה האבן פון א קאמפלימענט אויף עפעס וואס ער האט נישטאמאל?

נאך איידער מען גייט אריין אביסל טיפער אין דער סוגיא פון 'תאות הכבוד', איז שוין גענוג מיט דעם התבוננות אליינס, צו פארשטיין דעם גנות פונעם עצם ענין, ווייל דאס איז א געהעריגער שגעון! דער מענטש ווארט אז איינער זאל כאפן התפעלות פון א מעלה וואס ער האט בכלל נישט... דער מענטש זיצט און קוועלט פון הנאה, ווען ער הערט ווי איינער לויבט אים אויס אז ער איז א גרויסער תלמיד חכם - אין דער צייט וואס ער איז פונקט פארקערט, נישט בלויז איז ער 'נישט קיין גרויסער תלמיד חכם', נאר ער איז א 'גרויסער עס הארץ'... אבער ער האט הנאה פון דעם. נו, איז דאס נישט קיין קראנקער שגעון?!

אויף א תאוה פרעגט מען נישט קיין קושיות

אין אנדערע ווערטער: תאות הכבוד מיינט, אז דער מענטש קען באשטיין צו לעבן אינעם 'עולם השקר' און זיך מתענג זיין מיטן שקר! עס איז פונקט ווי א מענטש וועלכער קען באשטיין צו שלאפן און חלומ'ען א זיסן חלום... ווייל א מענטש וועלכער האט הנאה פון כבוד וואס קומט אים נישט - חלומ'ט בהקיץ! ער לעבט פשוט אינעם 'עולם הדמיון', און ער דמיונט זיך ווי דארטן איז ער 'תופס מקום', ער איז גרויס און חשוב, און יעדער לויבט אים דערפאר. דאס איז א ריכטיגע תאוה וועלכע האט נישט קיין שום 'נדנדו שכל', און דאך איז דאס אזא שטארקע תאוה; ווי דער מסילת ישראל שירם זאגט דערויף, אז דאס ציהט דאס הארץ מער ווי אלע תאוות.

נקודות:

תאות הכבוד מיינט, אז דער מענטש קען באשטיין צו לעבן אינעם 'עולם השקר' און זיך מתענג זיין מיטן שקר! ער קוועלט פון הנאה, ווען ער הערט ווי איינער לויבט אים אויס מיט א מעלה וואס ער האט בכלל נישט... און כאטש דאס איז אזא נארישע תאוה, דאך ציהט עס דאס הארץ מער ווי אלע תאוות

אויף דעם ענין פון כבוד און חיצונית איז עשו ממש א גרויסער מומחה. ער האט ארויס דעם פאך וויאזוי יענעם מכבד צו זיין, רעדן ווייך און געשליפן, יענעם זאגן אזעלכע שיינע דיבורים און אים אויסלויבן און קאמפלימענטירן – און אין דער זעלבער צייט האט ער נישט קיין שום געפיל צו יענעם! ער איז אים אפילו גרייט צו הרג'ענען! אבער ער וועט אים הרג'ענען 'נייס'... ער וועט זיך אהערשטעלן כאילו ער איז אים מכבד ~

ביי ערליכע אידן איז אויך פארהאן אזא כח פון 'התגלות', ארויסצואווייזן א קדושה 'בחיצוניות', אבער עס איז בלויז א טפל צום 'פנימיות', און דעריבער קענען זיי נישט אהערשטעלן א מצב פון חיצוניות וואס זאל קלאפן אויף הונדערט פראצענט – כאילו עס איז אן 'עיקר' פאר זיך

הבדלו מתוך העדה: דער 'איש פנימי' לעבט פאר זיך און דער 'איש חיצוני' לעבט פאר יענעם

פשוט איז, אז ער האט געקענט זאגן אזעלכע שבחים און אויסדרוקן - אָן קוקן צי ער האלט בכלל ביי דאס וואס ער זאגט! ער האט בכלל נישט געטראכט בעפאר ער האט עפעס געזאגט: "בין איך טאקע אויף דער מדרגה אדער נישט? זאג איך דאס טאקע מיטן גאנצן הארץ אדער נישט?".

צדיקים זאגן נישט קיין שבת טאמער זיי האלטן נישט אזוי באמת

ווען דוד המלך האט ארויסגעזאגט עפעס א שבת אדער מליצה, האט ער געמוזט זיין דערביי אויף הונדערט פראצענט! ווי די גמרא דערציילט (יומא ט:): אז ירמיה און דניאל פלעגן נישט זאגן ביי שמונה עשרה די ווערטער "הגבור והנורא", מיט דער טענה: "איה גבורותיו איה נוראותיו" - יעצט אין גלות זעט מען נישט אז דער אויבערשטער איז אזוי שטארק און פארטיג. פריענט דארט די גמרא: "היכי עבדי הכי ועקרי תקנתא דתקיין משה" - וויאזוי האבן זיי געקענט עוקר זיין די תקנה פון משה רבינו? אין אנדערע ווערטער: האבן זיי דען נישט געגלייבט מיט אמונה פשוטה אז דער רבונן של עולם איז א 'גבור ונורא'?! ענטפערט די גמרא: "מתוך שיועין בהקדוש ברוך הוא שאמיתי הוא לפיכך לא כיזבו בו" - וויבאלד זיי האבן געוואוסט, אז דער רבונן של עולם איז אן אמת'דיגער און האט פיינט שקר, דעריבער האבן זיי נישט געזאגט עפעס א זאך וואס זיי האבן נישט געהאלטן דערביי! די זעלבע זאך איז מיט דוד המלך, ער האט נישט געזאגט א ווארט פון גדלות ה' אדער בטחון על ה' - טאמער ער אליינס האט נישט עכט געהאלטן דארט. אבער נבוכדנאצר איז דאך געווען א רשע און א מורד במלכות שמים, ער האט א שייכות מיטן 'אמת' פונעם רבונן של עולם ווי די פארעריגע שניי... דעריבער איינמאל עס האט אים אנגעכאפט א 'שמע קולנו' צו זאגן שבחים צום רבונן של עולם, האט ער געזאגט אזעלכע שבחים וועלכע זענען ממש 'מרפסתן איגרא'... ווייל ווען עס קומט צו רעדן שייך, איז ער דער מומחה! ער קען זאגן די שענסטע דרשות און פומונים!

די גוים שטעלן זיך אהער ווי גוטע און רחמנות'דיגע מענטשן

מען האט כסדר געזען דורכאויס דעם גאנצן גלות - וועלכער ווערט אנגערופן 'גלות אדום', וואס דאס איז עשו - ווי די אומות העולם האבן זיך אהערגעשטעלט מיט די שענסטע דרשות איבער מות טובות, זיי האבן אייביג גערעדט און פראקלאמירט אז א מענטש דארף זיין גוט און רחמנות'דיג, וואויל און ארנטליך. און אזוי זעט מען אויך היינט, אז אלע רעגירונגען האבן פארשידענע סארט הילפס פראגראמען וויאזוי צו טון גוטס מיט מענטשן, און דאס איז די פראפאגאנדע פון יעדע מדינה אויף דער וועלט, וואס יעדער פרובירט איבערצושטייגן די צווייטע מדינה און זיך בארימען אז ער טוט דאס מערסטע צו העלפן אריימע און שוואכע מענטשן.

זיי מיינען בלויז זייער אייגענע כבוד

דער גאנצער 'טוב' פון די אומות העולם, איז אינ'אמת'ן בלויז א חיצוניות'דיגע אנשטעל, און פון איבערווייניג עס איז אינגאנצן דורכגעפילט! זייער גוטסקייט האט נישט קיין שום פנימיות און אמת! עס איז בלויז א וועג וויאזוי צו זיין א מושחת און א נידריגער יונג ביזן סוף. ווי מען זעט, אז ווילאנג עס פעלט זיך אויס זיך אהערצושטעלן אלס גוטער - כדי צו געפעלן פאר דער וועלט - וועט ער זיין

מען קוקט אריין אינעווייניג, וויאזוי ער עסט, אז ער איז נישט 'מעלה גרה', זעט מען אז ער איז נישט מער ווי א טריפה'נער חזיר. אט דאס איז די כלליות'דיגע מדה פון עשו, פונדוריסן שטעלט ער זיך אהער פייך און וואויל, אבער בפנימיות איז ער ממש א שטיק השחתה.

עשו איז אסאך מער א 'געזעלשאפטליכער מענטש' ווי יעקב

ווייטער זאגט דער פסוק אויף עשו: "איש שֹׁדָה" - ער איז א מענטש וועלכער דרייט זיך אינדרויסן אין די פעלדער און וועלדער, וואס דאס ווייזט נאכאמאל אויפן מהות פון דעם מענטש, אז ער איז כל כולו אן 'איש חיצוניות', וועלכער לעבט אינעם 'עולם החיצוני', און וויל זיך אהער שטעלן פאר דער גאס און דרויסנדיגער וועלט. ווידעראום אויף יעקב, זאגט די תורה: "שֵׁב אֶהְיֶיךָ" - ער איז א מענטש וועלכער זיצט אינדערהיים און לערנט פאר זיך. דאס הייסט, ער איז אן 'איש פנימי' וועלכער האט נישט צוטון מיט דאס וואס יענער וועט זאגן און טראכטן אויף אים, נאר ער איז אינגאנצן צוגעבינדן צו דער אמת'ער נקודה פון דאס וואס ער טוט, און ער וועט דאס נישט באפוץ און פארשענען, כדי צו באאיינדרוקן א צווייטן.

עשו האט געקענט רעדן 'שענער' צום טאטן

ווייטער פארציילט די תורה, אז בחיצוניות האט עשו שענער מכבד געווען זיין טאטן ווי יעקב, אזוי ווייט, אז אפילו ווען יעקב האט פרובירט נאכצומאכן עשו'ס 'כיבוד אב' - האט ער עס נישט געקענט אינגאנצן נאכמאכן! ווי יצחק האט אליינס געזאגט (בראשית כו, כב): "הֲקֵל קוֹל יַעֲקֹב וְהִזְדַּיְתָּם יְדֵי עֵשָׂו" - דו טוסט אלעס וואס עשו טוט, אבער דו רעדסט נישט זיין חנופה'דיגע שפראך! ווייל יעקב האט טאקע נישט געקענט מכבד זיין דעם טאטן אזוי חיצוניות'דיג ווי עשו. און אין מדרש שטייט (פסיקתא רבתי פרשה ג): "רבי שמעון בן גמליאל זאגט, וויפיל יעקב האט מכבד געווען זיין טאטן, איז ער אבער נישט אנגעקומען צו דער מאס פון כבוד וויפיל עשו האט מכבד געווען זיין טאטן". ווייל אויף דעם ענין פון כבוד און חיצוניות איז עשו ממש א גרויסער מומחה. ער האט ארויס דעם פאך וויאזוי יענעם מכבד צו זיין, רעדן ווייך און געשליפן, יענעם זאגן אזעלכע שיינע דיבורים און אים אויסלויבן און קאמפלימענטירן - און אין דער זעלבער צייט האט ער נישט קיין שום געפיל אז יענעם! ער איז אפילו גרייט צו הרג'ענען! אבער ער וועט אים הרג'ענען 'נייס'... ער וועט זיך אהערשטעלן כאילו ער איז אים מכבד.

זיי קענען זייער גוט זאגן שבחים אָן קיין דעקונג דערויף

עס שטייט אין תנ"ך (דניאל ג, ב), אז נבוכדנאצר האט געלויבט דעם אויבערשטן מיט געוואלדיגע שבחים און הערליכע מליצות. און די גמרא זאגט (סנהדרין צב): אז עס האט כמעט געהאלטן ביי דעם, אז ער וואלט געזאגט אזעלכע שיינע שבחים - וועלכע וואלטן געשטעלט אין שאטן די אלע שבחים וואס דוד המלך האט געזאגט! אזוי שייך האט ער געזינגען צום רבונן של עולם! ביז עס איז געקומען דער מלאך גבריאל און האט אים שטיל געמאכט. שטעלט זיך די שאלה: האט דען נבוכדנאצר געהאט א פינטעלע פון דער השגה וואס דוד האט געהאט אינעם רבונן של עולם? אודאי נישט! נו, ווי קען זיין אז ער זאל קענען שענער לויבן דעם אויבערשטן ווי דוד המלך? נאר דער

דער שורש פון תאות כבוד הייבט זיך אָן פון 'חיי חיצוניות'

ווען מען דערגריינטעוועט זיך צו דער נקודה און שורש הדברים פון 'תאות הכבוד', קומט מען אָן צו א טיפע הבנה, אז דער עכטער שורש פון 'תאות הכבוד' איז נישט אזוי ווייט כבוד ווי 'חיצוניות'. און דער עיקר רפואה דערויף איז, אריינצוגיין מער אינעם אינערליכן 'פנימיות', ווי מען וועט מסביר זיין.

דער חילוק צווישן יעקב און עשו לערנט אונז די הבחנה צווישן טוב און רע

דורכאויס די גאנצע תורה און נ"ך, זענען פארהאן פארשידענע דוגמאות פון צדיקים און להבדיל רשעים, וואו די תורה שטעלט פאר וויאזוי א צדיק זעט אויס און וויאזוי א רשע זעט אויס, און פון יעדן דמות קען מען זיך אפערנען וויאזוי א איד דארף אויסזען, פון וואס ער דארף אוועקגיין און צו וואו ער דארף צילן. אבער אויף איין פלאץ האט די תורה אוועקגעשטעלט דעם צדיק און רשע צוזאמען - מיטן גרעסטן נאנטקייט וואס עס קען נאר זיין - זייענדיג צווייליג ברידער, כדי ארויסצוברענגען דעם שארפן קאנטראסט צווישן דעם צדיק און רשע פונעם געבורט אָן, און יעדעס מאל וואס מען וויל ארויסהאבן אויף א יסודות'דיגן אופן דעם חילוק צווישן א ריכטיגן 'אדם', ביז צו אן אדם פון דער 'סטרא אחרא' - וועלכער איז באמת בכלל נישט קיין אדם - דארף מען אלעמאל קוקן אויף דער צוזאמשטעל פון די צוויי. דאס איז די פרשה פון יעקב און עשו, וואס יעקב איז דער ריכטיגער 'אדם', אזוי ווייט, אז זיין צורה איז אויסגעקריצט אויפן 'כסא הכבוד' - אלס דער 'אדם', דאס הייסט, אז ער פארטרעט דעם גאנצן מצאיות פון אן 'אדם' אויף דער וועלט, און פון דארטן שטאמען אלע אידישע נשמות פון אונטערן כסא הכבוד. ווידעראום עשו ווערט צוגעגליכן צו א חיה פון וואלד, וואס ער איז בכלל נישט קיין מענטש.

עשו איז בלויז א מאנטל - אָן קיין מענטש

באלד ווי די צוויי זענען געבוירן געווארן, הייבט די תורה אָן אונטערצושרייבן דעם שארפן חילוק צווישן זיי. די ערשטע הגדרה וואס די תורה זאגט אויף עשו איז (בראשית כה, כה): "כָּלוּ כְּאֶדְרָתְךָ שֶׁשָׂרָה" - ער איז אינגאנצן ווי א האריג מאנטל. א מאנטל איז א חיצוניות'דיגער לבוש וואס א מענטש טוט אָן פונדוריסן. מיט דעם איז די תורה מגדיר, אז עשו א שטיק חיצוניות, פונקט ווי א לבוש - אָן קיין מענטש אונטער דעם...

עשו איז בלויז פארנומען אז יענער זאל טראכטן גוט אויף אים

א פסוק שפעטער זאגט די תורה אן ענליכע הגדרה אויף עשו: "וְהָיָה עֵשָׂו אִישׁ יָדָע צִיד" - ער איז געווען א מענטש וועלכער איז שטענדיג פארנומען יענעם אויסצונארן. דאס הייסט, ער רעדט אזעלכע שיינע דיבורים, אז יענער זאל מיינען אז ער איז עפעס א געוואלדיגער מענטש. און דאס איז געגאנגען אזוי ווייט, אז ער האט אפילו אויסגעפאפט יצחק מיט זיינע דיבורים. ווייל ער האט א געוואלדיגן כח פון א 'בעל לשון', ער קען זאגן אזעלכע דיבורים, אז די גרעסטע צדיקים זאלן מיינען אז ער האלט ביים תכלית הטוב; ווי חז"ל זאגן (בריי סה, א), אז עשו איז ווי א חזיר וועלכער שטרעקט אויס זיינע פיס און ווייזט: "איך בין כשר!". ווייל ווען מען קוקט פונדוריסן אויף זיינע פוס, זעט מען טאקע אז ער איז כשר, אבער ווען

א דוגמא פון
חיזונית: אמאל
פלעגט מען גיין
הערן וויאזוי
ערליכע אידן
און צדיקים
דאווענען פארן
עמוד - אפילו
אויב זיי האבן
נישט געקע-
נט אזוי שיין
אראפלייגן א
שטיקל חזנות,
אבער מען האט
געזוכט דעם
פנימיות פון
דאווענען, וואס
דאס האט מען
באקומען פון די
צדיקים. אבער
היינט זוכן מע-
נטשן בלויז צו
הערן א שיינעם
בעל תפלה.
איז פארהאן
אמאל איינער
וואס ער האט
טאקע א שיינע
שטימע און
קען דאווענען
זייער הארציג,
אבער זיין קאפ
איז בכלל נישט
דארט, זיין הארץ
איז בכלל נישט
גאנץ מיט די
ווערטער פון
דאווענען וואס
ער זינגט אויס
אזוי שיין! דאס
הייסט, אז דער
מענטש איז
אריינגעפאלן
אין א 'חיזונית'

אומות העולם זענען זיך אסאך מער מגלה ווי אונז!
זיי זענען אסאך שטארקער און בעסער אין דעם
הינזיכט פון זיך 'אהערשטעלן' און מאכן א 'מצב'.
ווייל מיר זענען בעצם 'פנימיות'דיגע מענטשן און
'אמת'דיגע מענטשן, און מיר קענען זיך נישט אזוי
גוט אהערשטעלן. אין אנדערע ווערטער: אין דער
קדושה איז דער 'חיזונית' א טפל צום 'פנימיות' -
וואס ער איז דער עיקר. און דעריבער קענען מיר
נישט אהערשטעלן א מצב פון חיזונית וואס זאל
קלאפן אויף הונדערט פראצענט - כאילו ער איז
אן 'עיקר' פאר זיך.

יעדער מענטש האט זיך זיינע רעכטן! און עס
איז געווען כל כולו שקר אויף גרויסן אופן. ווייל
דאס איז דער מהות פון עשו, צו זיין איין שטיק
חיזונית.

קדושה האט אויך חיזונית - אבער עס איז בלויז א טפל צום פנימיות

עס מיינט נישט צו זאגן אז ביי ערליכע אידן
איז בכלל נישטא אזא זאך ווי ארויסצואווייזן א
קדושה 'בחיזונית', אודאי איז אין דער קדושה
אויך פארהאן אזא כח פון 'התגלות', אבער די

ג.

ויתערבו בגוים: גלות אדום האט זיך אריינגעמישט אין אונזער אידישקייט

זיין אזא סארט התנהגות פון זיך אליינס בארימען
און אויסלויבן.

די מוסדות זענען געצווינגען זיך אויסצולויבן
דער ענין פון זיך עדווערטייזן, האט זיך אביסל
אריבערגעקאפט אין דער קדושה, אז ווען די
הייליגע מוסדות, די תלמודי תורה און ישיבות
דארפן שאפן געלט - איז די ישיבה נאר פארנומען
זיך צו עדווערטייזן וואספארא גוטע ישיבה מיר
זענען, און ווי פליסיג אונזערע בחורים לערנען
וכדומה. מען קען דאס אפשר נישט מבטל זיין,
ווייל למעשה רעדט מען דארט צו מענטשן - וואס
זיי פארשטייען נישט עפעס אנדערש ווי דעם
שפראך, און מען מוז דאך שאפן געלט לשם שמים,
ממילא האט מען אפשר נישט קיין אנדערע ברירה.
אבער סוף כל סוף, פון אזא ווערטשאפט געשעט,
אז עס כאפט זיך אריין ביי אלע אנוועזנדע דעם
סארט מהלך המחשבה, צו מיינען אז חיזונית איז
עפעס א נושא וואס איז 'תופס מקום'. אפילו אויב
מען מוז דאס טון, דארף מען אבער האלטן קאפ און
געדענקען אז אידישקייט באלאנגט נישט אזוי! ווייל
אן ערליכער איד רעדט נישט פון זיינע מעלות און
פון זיינע הצלחות.

דער באמבאסטישער רעדנער וועלכער האלט נישט ביי דאס וואס ער דרש'נט

נאך א דוגמא פון חיזונית: אמאליגע צייטן
פלעגט מען גיין הערן דברי תורה פון א צדיק
וועלכער האט געהאלטן ביי דאס וואס ער האט
געזאגט - און נאך אסאך מער דערפון, עס איז
געווען 'דברים היוצאים מן הלב ונכסים ללב'.
אבער היינט איז איינגעפירט אז מענטשן זוכן א
גוטן רעדנער וועלכער קען גוט אראפלייגן א זאך.
און עס איז פארהאן אמאל, וואס דער רעדנער איז
לאו דוקא אז ער האלט בכלל ביי די זאכן וואס ער
דרש'נט, און ער אליינס ווייסט עס ביי זיך, אבער
דאך רעדט ער מיטן גאנצן קנאק און לייגט עס גוט
אראפ... דאס הייסט, אז ער איז א שטיק חיזונית,
וואס דאס רעדן האט נישט קיין שום שייכות מיטן
אמת און פנימיות.

דער מגיד שיעור מוז כאטש אליינס ארבעטן אויף די זאכן וואס ער איז מעורר די בחורים

די זעלבע זאך איז נוגע צו 'כלי קודש', א רב,
א משגיח, א בעל דרשן, א מגיד שיעור, א מלמד
וכדומה, וואס א חלק פון זייער ארבעט איז, צו
מעורר זיין כסדר דעם עולם אדער די תלמידים
אויף יראת שמים און אויף תיקון המעשים. און
כסדר ארבעטן זיין דערויף, זיך גוט פארצוקוקן און
אראפלייגן א שיינע דרשה וועלכע זאל זיין באגלייט
מיט שיינע משלים, אינטערעסאנטע מעשיות און
מיט דברי אגדה וואס זענען מושך את הלב וכדומה.
אבער דער כלל אין דער קדושה איז (כ"ב ס:):
'התקוששו וקושו - קשוט עצמך ואחר כך קשוט

גוט, אבער איינמאל ער האט שוין נישט קיין פרעשור
פון דער וועלט - וועט ער זיין דער גרעסטער אכזר
וואס איז נאר פארהאן! ווייל די גאנצע גוטסקייט און
רחמנות פון די אומות העולם איז אוועקגעשטעלט
בלויז אויף א חיזונית'דיגן טוב! ער איז ווי דער חזיר
וועלכער שטעקט ארויס זיינע לאפעס און ווייזט
ווי כשר ער איז... אפילו רוסלאנד אין די צייטן
פון די קאמאניסטן - וואס זיי האבן אפגעטון די
גרעסטע רשעות און אכזריות - האבן זיי אבער
אפיציעל געטראגן דעם פון 'גוטסקייט' און
מענטשן-רעכט: "ביי אונז האט יעדער פרייהייט!

ער פאלט אריין אין זיין פרטיות'דיגן 'גלות אדום' צו לעבן בלויז מיט 'יענעם'

מיר לעבן נעבעך אינעם לאנגן גלות אדום, און
מיר באגעגענען זיך כסדר מיט דער מדה פון
עשו, פון חיזונית און חנופה; וואס דאס איז
ליידער גורם אז א איד קען אמאל אריינפאלן אין
'גלות אדום' און ווערן א חיזונית'דיגער מענטש.
דאס הייסט, עס ווערט ביי אים א גאנצע 'תפיסת
מקום', וויאזוי ער נעמט אויס ביי מענטשן! און
ער לעבט אינגאנצן לויט 'יענעם' זיין גאנצער
מצב פון עבודת ה' און אלע זיינע עליות און
ירדות ווערט געמאסטן בלויז לויטן מעסטער
פון 'מענטשן', טאמער מענטשן האלטן פון אים
- הייסט דאס, אז ער איז יעצט אין א מצב פון
'עליה', און ער איז צופרידן מיט זיך. ווידעראום,
טאמער מענטשן האלטן נישט פון אים - הייסט דאס,
אז ער איז יעצט אין א מצב פון 'ירידה' אין עבודת ה',
און ער וועט זיך נעמען לערנען ספרי חזיון... ווייל
ער איז אזוי פארזונקען אינעם עולם הדמיון פון
'כבוד' און 'מה יאמרו הבריות', אז דאס מיינט שוין
ביי אים עבודת ה'. א גאנצן טאג גייט אים נאר אן
וואס מענטשן וועלן זאגן און טראכטן אויף אים.

וויאזוי עס גוי'אישט זיך - אזוי אידיש'ט זיך

נישט בלויז דער פרטיות'דיגער מענטש קען
אריינפאלן אין גלות אדום, נאר אויך די כלליות'דיגע
התנהגות פון אידישקייט - קען אריינפאלן אין גלות
אדום; ווי מען זעט היינט, אז גאר אסאך משגיחים
פונעם גוי'אישן חיזונית האבן זיך אריבערגעקאפט
צו אונזער מחנה. מען וועט געבן דערויף עטליכע
פרטיות'דיגע דוגמאות, ועל הכלל כולו יצא.

די היינטיגע וועלט איז אויסגעשטעלט זיך אליינס אויסצוריימען

די היינטיגע גוי'אישע וועלט איז זייער שטארק
אויסגעשטעלט אויף 'עדווערטיימענט' - וואס
דער מענטש אליינס רעדט פון זיינע מעלות...
יעדע ביזנעס עדווערטייט זיך און שרייט מיט
קידוש לבנה אותיות: "איך בין די בעסטע!".
יעדער פאליטיקאנט וועלכער לויפט פאר א
פאזיציע איז דער רעגירונג, לויבט זיך א גאנצן
טאג אז עס 'איך דוגמתי!' און עס איז נישט
קיין שום בושה זיך אליינס צו לויבן, פארקערט,
אזוי באלאנגט דאס לתחלה, אז דער קאנדידאט
זאל זיך אליינס אויסלויבן, און אלע צייטונגען
זענען פול מיט ציטאטן וואס דער האט געזאגט
אויף זיך און וואס יענער האט געזאגט אויף
זיך. וואס דאס איז א ריכטיגע מדה פון עשו'ס
חיזונית, ווייל און אידישקייט ווייזט מיר א
כלל (משלי כו, ב): "הַלֵּלְךָ זֶרְ לֹא פִידָ" - לויב
נישט אליינס אויס דיינע מעלות! עס איז נישט
איידל זיך אויפצוטון מיט די אייגענע מעלות! א
מענטש וואס ער איז פנימיות'דיג און לעבט פאר
זיך - האט ממש א גיעול נפש און קען נישט סובל

אחרים" - דו טארסט נישט זאגן יענעם קיין מוסר,
נאר אויב דו האלטסט אויך דערביי! דו טארסט
נישט רעדן העכער פונעם פלאץ אוואו דו שטייט!
און כאטש וואס מען מעג אודאי רעדן אמת'ע
מושגים - אפילו אויב מען איז נאכנישט אנגעקומען
דערצו - מוז מען אבער כאטש ארבעטן אויף דער
מושג! אויב ער רעדט צו זיינע תלמידים, אז זיי זאלן
ארבעטן אנצוקומען צו דער מדרגה - מוז ער אויך
אליינס שטארק ארבעטן אויף דער מדרגה! אויב
פארלאנגט ער פון זיינע צוהערער אז עס זאל זיי
אינטערעסירן בענומק נפשם א געוויסע מדרגה - מוז
ער זען עס זאל אים אויך נוגע זיין נפששו גאר שטארק
בענומק הנפש! און יעדער משפיע דארף זיך אליינס
דן זיין און שוקל זיין איידער ער רעדט - צי ער
האלט טאקע דערביי. ווייל טאמער וועט ער סתם
זאגן דרשות און ער האלט נישט דערביי - וועט
ער ווערן א 'חיזונית' וואס אלעס וועט זיך בלויז
דרייען ארום וואס מענטשן זאגן.

יעדער וויינט פון זיינע דרשות, און ער האלט נישט ביי גארנישט...

מען זאגט נאך פונעם חידושי הרי"ם, אז ער
האט געזאגט: "עטף מיינט אז עשו איז געווען
סתם א פויער? עשו איז געגאנגען מיט א ווייסע
בעקיטשע און געזאגט 'שלש סעודות תורה', און
ער איז נאכאלץ געווען עשו!". און דאס קען זיך
אויף א געוויסן אופן איבערשפילן ביי יעדן בעל
כשרון, אז ער וועט זאגן די שענסטע דרשות אין
דער וועלט, ער וועט רעדן איבער תשובה און יראת
שמים, איבער התמדה בתורה און מעשים טובים, ער
וועט דרש'נען דרשות אויף אמונה און בטחון, און
ער וועט ממש מעורר זיין דעם עולם, ביז דער עולם
וועט וויינען און פארגיסן טרערן. איך דער צייט
וואס ער האט ממש נישט קיין שייכות מיט וואס
ער רעדט! ער איז אזוי חיזונית'דיג, אז ניטאמאל
פרובירט ער אפילו צו נעמען ערנסט די אייגענע
ווערטער און אויך ארבעטן אויף דעם! און כאטש
וואס עס איז נישט קיין ספק, אז דער אמת וועט
סוף כל סוף ארויסקומען, מיט דער צייט וועט
מען זען אז ער איז נישט קיין ערנסטער מענטש
און זיינע ווערטער וועלן מער נישט עושה רושם
זיין ביי די צוהערער, אבער בזמן הזה מיטן גרויסן
הסתר פנים, קען דויערן א לאנגע צייט ביז מען
וועט עומד זיין אויף אים.

טאמער דאס איז דיין אומנות - ביסטו געצווינגען פון הימל צו ארבעטן אויף דיר!

וועט א מגיד שיעור זאגן: "פון היינט און
ווייטער וועל איך בלויז פארלערנען דעם שיעור
און נישט רעדן גארנישט פון תיקון המדות! ווייל
איך האלט טאקע נישט ביי די זאכן וואס איך
רעד! איך טאר נישט רעדן קיין שום מוסר צו
מיינע תלמידים!". אבער צו אזא מענטש זאגט
מען: "ניין, דו האסט נישט קיין ברירה! דו ביסט

מחויב צו רעדן מוסר צו דינע תלמידים! און טאמער דו וועסט נישט רעדן - ביסטו א 'פושע' אין דיין ארבעט!". אבער ער פרעגט צוריק: "וואס זאל איך טון? איך האלט דאך נישט דערביי!". אויף דעם איז דער תירוץ: "אויב האט מען דיר פון הימל אונטערגעשיקט אט די ארבעט, מיינט דאס, אז מען איז דיר מעורר פון הימל צו ארבעטן אויף זיך! מען צווינגט דיר פון הימל אז דו זאלסט ארבעטן אויף דיר! ווייל מען פארלאנגט, אז דו זאלסט מחנך זיין די בחורים צו יראת שמים, און מען פארלאנגט אויך 'התקוששו וקושו' - אז דו זאלסט רעדן בלויז זאכן וואס דו אליינס ארבעטסט דערויף, קומט אויס, אז מען האט דיר דא געגעבן א געלעגנהייט וואו דו ווערסט געצוואונגען צו ארבעטן אויף זיך! און אזוי וועסטו קענען רעדן צו די תלמידים זאכן וואס דו אליינס ארבעטסט אויך דערויף מיט אים ערנסטקייט!".

א נאקאנדיגער בעל תפלה - אבער זיין קאפ פליהט אים ערנעץ אנדערש...

אן ענליכע דוגמא פון חיצוניות: אמאל פלעגט מען גיין הערן וויאזוי ערליכע אידן און צדיקים דאווענען פארן עמוד - אפילו אויב זיי האבן נישט געקענט אזוי שיין אראפלייגן א שטיקל חזנות, אבער מען האט געזוכט דעם פנימיות פון דאווענען, וואס דאס האט מען באקומען פון די צדיקים. אבער היינט זוכן מענטשן בלויז צו הערן א שיינעם בעל תפלה. איז פארהאן אמאל איינער וואס ער האט טאקע א שיינע שטימע און קען דאווענען זייער הארציג, אבער זיין קאפ איז בכלל נישט דארט, זיין הארץ איז בכלל נישט גאנץ מיט די ווערטער פון דאווענען וואס ער זינגט אויס אזוי שיין! דאס הייסט, אז דער מענטש איז אריינגעפאלן אין א 'חיצוניות', ער לעבט מיט מענטשן און מיט כבוד, און נישט מיטן אמת.

ער מוז ארבעטן אויף כונת התפלה און עבודת ה' - כדי ער זאל זיין ריין מיט זיין דאווענען

וועט א בעל תפלה פרעגן: "וואס זאל איך טון? זאל איך בכלל נישט דאווענען פארן עמוד? עס שטייט דאך (משלי ג. ט): 'כפד את ה' מהונך', און חז"ל דרש'ענען (פסיקתא רבתי כה): 'מגורגן'. דער תירוץ איז: "פון הימל צווינגט מען דיר אריינצולייגן הארץ אינעם דאווענען! אויך ווען דו שטייט ביי דיין פלאץ און דו דאווענסט פאר זיך - זאלסטו אינזיך האבן וואס דו דאווענסט און וויסן אז דו ביסט אן 'עומד לפני המלך'! און טאמער וועסטו שטענדיג דאווענען ערליך און ריין, וועט דאס ברענגען, אז אויך ווען מען וועט דיר צושיקן צום עמוד, וועסטו קענען דאווענען מיט א 'פנימיות' און מיט א ריינקייט, און נישט כדי אויסצונעמען ביי מענטשן!".

בשולחנו. פעם התבטא ואמר על כך: 'זאגן תורה ווי די היינטיגע רבי'ס 'לאם קשאם' קען איך נאך, זאגן תורה ווי איך פארשטיי מ'דארף זאגן, דאס קען איך שוין נישט' (לומר דברי תורה כרגיל בין אדמו"רי זמנינו 'לאם קשאם' אני יכול עדיין, אבל לומר כמו שאני מכין מצריכים לומר, זה כבר אני יכול). והיינו כי בכל תורה שאמר היו לו שני חלקים, אחד מה שאמר בפועל, והשני מה שהיה מכון בו. וסיפר כ"ק מרן רבינו כי אחר שהיה הרה"ק מראזוואדוב מכין תורה לאמרו, היה מסתובב בחדרו הלך ושוב בכדי להכניס בו כוונה פנימית. ולכן לעת זקנותו כאשר כבר לא היו לו את ה'מוחי' לך, הפסיק לומר דברי תורה ברבים. ואכן המאמר האחרון שאמר ברבים, היתה בעת שאיבת מים שלנו, שאמר: 'ישאבתם מים בששון, אין מים אלא תורה, מ'דארף לערנען תורה בשמחה' (צריכים ללמוד תורה בשמחה) ומאז לא אמר יותר תורה ברבים עד פטירתו לחיי עולם ביום י' סיון.

התכוונתי לשום דבר...). אכן הרה"ק מראזוואדוב חזר ואמר לו: 'דו מיינסט דאך עפעס, דו מיינסט דאך עפעס צו זאגן' (הרי אתה מתכוון איהו דבר, הרי התכוונת לומר איהו דבר). ושוב ענה: 'ניין, טאטע, איך האב מיר געדארפט אויסהיסן' (לא אבי, רק הוצרכתי להשתעל). אמר לו: 'עץ, דו מוזט מיר זאגן וואס דו האסט געמיינט! וואס האסטו געמיינט?' (לא, מוכרח אתה לומר לי מה היתה כוונתך! מה התכוונת?).

בלית ברירה אמר רבינו הזקן: 'שוין, אז דער טאטע וויל דוקא...'. (אם אבי דוקא רוצה...), וענה ואמר: 'וואס הייסט דער טאטע האט נישט געזאגט ער איז בגדר איד?!' (וכי מה זאת שאבי לא אמר שהוא בגדר יהודי?!). וסיפר כי ביו"ט שמיני עצרת שעבר נכנס הרה"ק מראזוואדוב אל עריכת השולחן בהתלהבות גדולה, והיה ממש מופשט לגמרי ולא היה שרוי בזה העולם כלל. ובאותה עת היו הרבה צרות גדולות לאחינו בני ישראל, ובאמצע אמירת התורה מתוך דבקות אמר הרה"ק מראזוואדוב: 'וואס בין איך דען טייטש, כלליות נשמות ישראל. אז אידן זענען אין אַזא עת צרה, בין איך אויך גארנישט' (וכי מה הוא הפירוש מה אני, הריני כלליות נשמות ישראל. אכן כאשר יהודים נמצאים בצרה כזאת, גם אני איני כלום). ועוד היה באותו ה'טיש', כאשר אחד מן החסידים הורה להעמיד יין לזכותו על השולחן, ואביו של אותו החסיד כבר לא היה בין החיים, ואמר לו הרה"ק מראזוואדוב: 'קענסט שטעלן פאר דיין טאטנס-וועגן אויך, מ'ווייסט דארט'ן אויך אז ס'איז דא א ראזוואדוב'ער רב' (יכול אתה להעמיד יין גם לזכות אביו, גם שם בעולם העליון יודעים שיש 'ראזוואדוב'ער רב). - ובכן טען רבינו הזקן ושאל לאביו על מה שהוא אומר שלא שמעו ממנו שהוא בגדר יהודי, והרי אמר שהוא 'כלליות נשמות ישראל'.

ענה הרה"ק מראזוואדוב ואמר לו: 'איך ווייס נישט ווי עס קומען צו מיין מויל אזעלכע דיבורים. וואס זאל איך דיר זאגן? קען זיין, אידן זענען געוועהן אין אזא צרה, האב איך מיר אנגעטרונקען, בין איך געווען פארשיכור'ט, האב איך גערעדט אזוי...'. (איני יודע מהיכן באים דיבורים כאלו בפי. מה אומר לך? יתכן, כי יהודים היו שריים בצרה כזאת, לכן שתינו יותר מן המדה, ונהיינו בשכרות, ולכן דיברתי כן...). ענה רביה"ז ואמר 'נו, יעצט ווייס איך...'. (נו, כעת אני יודע...), אשר זה הוא הטעם למה אמר כן...

נובאמת אמר כ"ק רבינו ז"ע על ענין זה, כי דרך הצדיקים הוא לדבר בכל עת בסגנון שונה, פעמים בלשון מדברת גדולות ופעמים בשפלות עצומה, כל פעם לפי איך שהם מוצאים לנכון, לפי העולמות העליונים שבהם הם נמצאים באותה שעה, ולפי הבחינה והענין שהם עוסקים בו].

בתקופה האחרונה לימי חייו של הרה"ק מראזוואדוב בזה העולם, היה שרוי בחולשה גדולה, ובאותו זמן לא היה אומר דברי תורה

• הרה"ק מראזוואדוב ז"ע היה נוהג לשוחח ענייני 'חסידות' בכל לילה עם צאצאיו הק', עם בניו לחדר ועם בנותיו לחדר ונהחסידיים אמרו כי בשוחות עם בנותיו היה מגלה ממדרגותיו יותר ממה שגילה לבניו, והיתה לו בזה קביעות דבר יום ביומו כאחד משיעוריו. ובשעת השיחה איתם היה הולך אנה ואנה על פני החדר ומדבר את דבריו, והם היו יושבים סביב השולחן ומקשיבים. והסיבה לכך היה כי היה קשה לו לישב על מקום אחד זמן רב, כי אחר הסתלקותו של אביו הרה"ק הר"א מדזיקוב ז"ע קיבל על עצמו כמה סיגופים ותעניות, ובמשך השנה הראשונה כולה היה צם משבת לשבת. וע"י אלו הסיגופים נתהוה אצלו מחלה על הכבד עד שנהיה לו 'פארגליווערטער לעבער' (כבד קרוש) ל"ע, ודין גרמא לכך שלא היה יכול לשבת, והיה כסדר צריך להתהלך אנה ואנה.

והנה כידוע, היה אחיו הרה"ק בעל 'אמרי נועם' ז"ע נוהג לדבר בהרחבה אודות עצמו (רעדן ברייט פון זיך), והיה אומר על עצמו דברים גדולים, כגון שהיה מכנה עצמו 'גוטער איד' (יהודי טוב - כך היו נוהגים לכנות את הצדיקים) וכדומה.

נפעם שוחח כ"ק רבינו הזקן ז"ע עם בנו כ"ק רבינו ז"ע על דרכו הזאת של דודו האמרי נועם, ואמר לו: 'איך האב אים גוט געקענט' (הכרתי אותו טוב), והיה לבו שבור בקרבו עוד יותר מכל אחיו הק', אכן מפני זה עצמו היה מדבר כל כך בהרחבה, שהיה זה כדי לחזק את רוחו בקרבו. כי אילו לא היה מדבר כך, לא היה יכול ומסוגל כלל להנהיג את קהל עדתו ולא לנהוג בשום דבר של רבנות. ולכן רק כדי שיוכל לנהוג את רבנותו ברמה, היה מדבר גדולות על עצמו].

פעם אחת באותן השיחות של הרה"ק מראזוואדוב עם בניו, נסובה השיחה אודות אחיו האמרי נועם, וענה ואמר: 'מיין ברודער דער רב, ער רעדט אזוי ברייט פון זיך' (אחי הרב - כך היה מכנה את האמרי נועם לפי שמילא את מקום אביו ברבנות דזיקוב - מדבר כל כך בהרחבה על עצמו). והמשיך ואמר: 'מילא ער מעג, אבער די קינדער, איך האב מורא די קינדער וועלן זיך אנלערנען'. (בשמלא הוא מותר לו לדבר כך, אבל מה יהיה עם בניו, מתיירא אני שמא ילמדו בניו ממנו). וסיים את דבריו באמרו: 'האָבן דען מיינע קינדער געהערט אמאל פון מיר, איך זאל זאגן אויף מיר, אז איך בין בגדר איד?' (וכי שמעו בני ממני פעם אחת, שאמר על עצמי שאני בכלל בגדר יהודי?).

משאמר כך, עשה עצמו בנו כ"ק רבינו הזקן 'זוי ער צעהיסט זיך' (כאילו שתפס אותו השיעול), עצר הרה"ק מראזוואדוב את שיחתו, ושאל: 'ווער האט געגעבען דעם היס' (מי השתעל?) ענו לו בניו: שהיה זה רבינו הזקן, שאל אותו הרה"ק מראזוואדוב: 'פארוואס האסטו געגעבען דעם היס' (למה השתעלת?) ענה לו רביה"ז: 'עָה, איך האב מיר געדארפט גלאט אויסהיסן, איך האב גארנישט געמיינט...'. (עָה, רק הייתי צריך להשתעל, לא